

POWSTANIE I DZIAŁALNOŚĆ WIELKIEJ KOALICJI FASZYSTOWSKIEJ 1941 – 1942

POWSTANIE WIELKIEJ KOALICJI ANTYFASZYSTOWSKIEJ

Tworzenie Wielkiej Koalicji Antyfaszystowskiej wiąże się z agresją III Rzeszy na ZSRR (22.06.1941 r.). Wyjątkiem był **Lend Lease Act** – **ustawa Kongresu USA z 11.03.1941 r.** o pomocy militarnej (wypożyczenie lub wdzierżawienie sprzętu wojskowego), wszystkim państwom, których obrona jest konieczna z punktu widzenia USA - powstała z myślą o Wielkiej Brytanii. Ogółem wartość pomocy wyniosła 50,6 mld \$, z czego Wielka Brytania otrzymała 31 mld \$.

1. Tworzenie koalicji

a) 12.07.1941 r. – brytyjsko – radziecki układ o wspólnym prowadzeniu wojny z III Rzeszą, inaczej nazywany traktatem o przyjaźni i współpracy

b) 14.08.1941 r. – Karta Atlantycka – deklaracja podpisana przez Franklina Delano Roosevelta i Winstona Churchilla na pancerniku *Prince of Wales*. Określono zasady polityki obu państw po zakończeniu wojny:

- wyrzeczenie się agresji w stosunkach międzynarodowych
- wszystkie ludy mają prawo do suwerenności i wybrania sobie formy rządów
- wszystkie państwa mają prawo do dostępu i korzystania z surowców i bogactw na równych prawach

c) wrzesień 1941 – konferencja w Londynie – Belgia, Czechosłowacja, Grecja, Luksemburg, Holandia, Jugosławia, Norwegia, Polska, Komitet Wolnej Francji, ZSRR podpisały analogiczne deklaracje do karty Atlantyckiej (ZSRR z zastrzeżeniem uznania radzieckich granic sprzed czerwca 1941 r.)

d) październik 1941 – porozumienie ZSRR-W.Brytanii-USA – dotyczyło rozszerzenia Lend Lease Act na ZSRR; USA zobowiązały się dostarczyć ZSRR miesięcznie minimum 400 samolotów i 500 czołgów (do czerwca 1942); ogółem ZSRR otrzymał sprzęt wojskowy za 11 mld \$

e) 1.01.1942 – Deklaracja Narodów Zjednoczonych – Waszyngton

Sygnatariusze – USA, W. Brytania, ZSRR, rządy wszystkich państw, które są w stanie wojny z III Rzeszą, Japonią, Włochami lub innymi sygnatariuszami Paktu Trzech, republiki środkowoamerykańskie – ogółem 26 państw (do końca wojny deklarację podpisało 51 państw).

Postanowienia:

- każdy rząd użyje pełni swych zasobów gospodarczych i wojskowych w walce z członkami Paktu Trzech, z którymi jest w stanie wojny
- zobowiązanie do współpracy z innymi sygnatariuszami deklaracji
- zobowiązanie się do nie zawierania odrębnego zawieszenia broni lub pokoju z wrogiem

Podpisanie Deklaracji NZ to formalne zawiązanie Wielkiej Koalicji Antyfaszystowskiej.

Pakt Trzech – układ zawarty 27.09.1940 r. w Berlinie między III Rzeszą, Japonią i Włochami – dotyczył wzajemnego wspierania się w tworzeniu nowego porządku światowego. Do paktu przystąpiły również: Węgry, Rumunia, Słowacja, Bułgaria, Niezależne Państwo Chorwackie

DZIAŁALNOŚĆ WIELKIEJ KOALICJI

1. Główne problemy:

- umiejętnie współdziałanie armii
- utworzenie drugiego frontu

2. Konferencje w latach 1942 – 1943

a) styczeń 1942 – Waszyngton – brytyjsko – amerykańska konferencja „Arkadia”

Cel – opracowanie wspólnej strategii wojennej.

Postanowienia:

- uznanie wojny za niepodzielną (wspólną)

- USA uznały pierwszeństwo wojny z Niemcami
 - powołanie Połączonego Komitetu Szefów Sztabów – jego zadaniem było kierowanie wspólnymi operacjami wojskowymi
 - przyjęcie strategii działań peryferyjnych w Europie – okrążenie twierdzy europejskiej; pierwszym etapem miało być zajęcie Afryki Północnej w 1942 r.
- b) 14 – 24.01.1943** – brytyjsko – amerykańska **konferencja w Casablance**

Postanowienia:

- decyzja o desancie na Sycylię w 1943 r.
- ustalono, że II front w Europie zostanie utworzony dopiero w 1944 r.
- uznana zostanie tylko bezwarunkowa kapitulacja Niemiec

- c) sierpień 1943** – brytyjsko – amerykańska **konferencja w Quebecu**

Postanowienia:

- II front zostanie utworzony latem we Francji

- d) październik / listopad 1943 Moskwa** – konferencja ministrów spraw zagranicznych ZSRR (Wiaczesław Mołotow), W. Brytanii (Anthony Eden) i USA (Cordell Hull).

Cel – przygotowanie do konferencji teherańskiej

Postanowienia:

- decyzja o odbudowie państwa austriackiego
- Austria poniesie konsekwencje walki u boku Hitlera
- zapowiedź ukarania zbrodniarzy wojennych
- postanowienia o rozpoczęciu prac nad organizacją międzynarodową, której celem będzie utrzymanie pokoju po wojnie

- e) 22.11.1943, 4-6.12.1943** – konferencja „Sextant” w Kairze – dotyczyła Dalekiego Wschodu

Postanowienia:

- Mandżuria zostanie zwrócona Chinom
- Korea uzyska niepodległość

KONFERENCJE WIELKIEJ TRÓJKI

1. Konferencja w Teheranie 28.11. – 1.12.1943 r.

a) sprawa polska – kwestia granic:

- granica zachodnia – powinna opierać się o rzekę Odrę; do Polski zostanie przyłączony Gdańsk, Warmia, Mazury, Śląsk Opolski; Niemcy zostaną wysiedleni poza tę granicę
- granica wschodnia – linia Curzona (od Sokala do Karpat), Lwów miał pozostać po stronie radzieckiej

b) sprawa Niemiec – nie rozstrzygnięto kwestii niemieckiej – miała nad nią pracować Europejska Komisja Doradcza utworzona 30.10.1943 r.

c) inne postanowienia:

- udzielenie jak największej pomocy partyzantce w Jugosławii
- uzgodniono termin otwarcia II frontu we Francji na maj 1944 r.
- ZSRR zobowiązał się wypowiedzieć wojnę Japonii po zwycięstwie nad Niemcami
- zadecydowano o wciągnięciu Turcji do wojny
- uzgodniono zasady współpracy dowództwa Armii Czerwonej i Naczelnego Dowództwa Sił Ekspedycyjnych

2. Konferencja w Jaltie 4 – 11.02.1945 r.

a) sprawa polska :

- **granica zachodnia** – Polska powinna otrzymać znaczne rozszerzenie terytorialne na zachodzie i północy. (Przeciwieństwie do konferencji teherańskiej nie określono dokładnie polskiej granicy zachodniej; Churchill i Roosevelt zrezygnowali z popierania rządu londyńskiego wobec polityki faktów dokonanych, którą prowadził Stalin – Armia Czerwona stacjonowała na ziemiach polskich, a Stalin popierał Rząd Tymczasowy, który powstał 30.12.1944 r.)
- **granica wschodnia** – uściślono postanowienia z Teheranu – linia Curzona z odchyleniami na korzyść Polski od 5 – 8 km

- **rząd** – powinien powstać rząd oparty na szerokich podstawach przez reorganizację Rządu Tymczasowego, poszerzenie go o demokratycznych polityków z kraju i z zagranicy. Będzie nosił nazwę Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (TRJN). TRJN będzie zobowiązany do przeprowadzenia wolnych i suwerennych wyborów w jak najkrótszym czasie

b) sprawa Niemiec :

- po wojnie Niemcy będą okupowane przez USA, W. Brytanię, ZSRR i Francję w celu wypełnienia przez Niemcy postanowień przyszłej konferencji pokojowej
- kraj będzie podzielony na strefy okupacyjne a Berlin na sektory; strefa francuska zostanie wydzielona ze stref brytyjskiej i amerykańskiej
- całością okupacji będzie zarządzać Sojusznicza Rada Kontroli (SRK), w skład której wejdą dowódcy wojsk okupacyjnych poszczególnych stref
- nie rozstrzygnięto kwestii Niemiec po zakończeniu okupacji

c) inne postanowienia:

- Organizacja Narodów Zjednoczonych zastąpi Ligę Narodów; konferencja założycielska odbędzie się w San Francisco 25.04.1945 r.
- ZSRR wypowie wojnę Japonii najpóźniej w 3 miesiące po zakończeniu wojny w Europie. Po wojnie ZSRR otrzyma Wyspy Kurylskie, południowy Sachalin i Port Arthur – baza radzieckiej marynarki wojennej
- Chiny otrzymają Mandżurię

3. Konferencja w Poczdamie 17.07. – 2.08. 1945 r.

a) sprawa polska:

- **granica zachodnia** – ziemie na wschód od Odry i Nysy Łużyckiej Polska otrzyma w zarząd administracyjny do czasu postanowień konferencji pokojowej; Gdańsk, Warmia i Mazury zostaną przyłączone do Polski
- **granica wschodnia** – potwierdzono linię Curzona

b) sprawa Niemiec:

- utworzono Sojuszniczą Radę Kontroli z siedzibą w Berlinie
- podział Niemiec na 4 strefy okupacyjne: wschodnia – radziecka, północno – zachodnia – brytyjska, środkowo – zachodnia – francuska, południowo – zachodnia – amerykańska. Również Austria została podzielona na 4 strefy, a Berlin i Wiedeń na 4 sektory
- celem okupacji Niemiec: demilitaryzacja – rozbrowienie, demonopolizacja – rozbięcie wielkich monopolii, demokratyzacja i denazyfikacja – usunięcie wszystkich wpływów nazistowskich urzędów, stowarzyszeń itp.
- odszkodowania – nie ustalono ogólnej kwoty odszkodowań; roszczenia ZSRR zostaną zaspokojone poprzez konfiskatę dóbr z radzieckiej strefy okupacyjnej + 10% zbędnego wyposażenia przemysłowego ze stref zachodnich + 15% wyposażenia ze stref zachodnich w zamian za dostawę surowców i żywności; ZSRR ze swojej części odszkodowań uiszczy roszczenia Polski, państwa zachodnie ze swoich stref uiszcza roszczenia pozostałych państw
- zmiany terytorialne – część Prus Wschodnich z Królewcem zostaje przyłączona do ZSRR, obszary na wschód od rzek Odra i Nysa Łużycka zostaną oddane Polsce w zarząd administracyjny; ludność niemiecka z terenów Czechosłowacji, Węgier i Polski zostanie przesiedlona do Niemiec
- gospodarka - Niemcy będą traktowane jako gospodarcza całość, nacisk położony się na rozwój rolnictwa i przemysł pokojowy
- ściganie i ukaranie zbrodniarzy hitlerowskich

c) inne postanowienia:

- utworzono Radę Ministrów Spraw Zagranicznych Pięciu Mocarstw (dla świata) i Czterech Mocarstw (dla Europy) w celu przygotowania traktatów pokojowych z Niemcami i ich sojusznikami.